

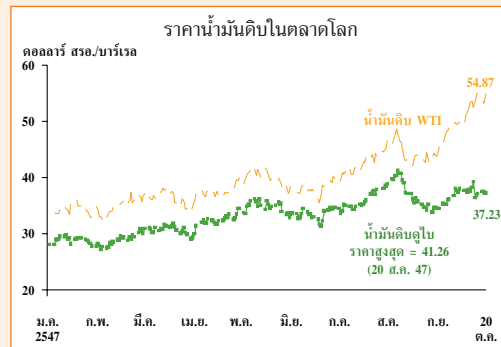
ผลกระทบของราคาน้ำมันต่อเศรษฐกิจไทย

ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยราคาน้ำมันดิบ WTI ในเดือนตุลาคมเคลื่อนไหวเหนือระดับ 50 ดอลลาร์ สรอ. ต่อบาร์เรล ขณะที่น้ำมันดิบดูไบที่ใช้เป็นข้อสมมติในการประมาณการเศรษฐกิจและแนวโน้มเงินเฟ้อจากแบบจำลองขึ้นไปสูงสุดที่ 41.26 ดอลลาร์ สรอ. ต่อบาร์เรล ในวันที่ 20 สิงหาคม 2547 ทั้งนี้ ปัจจัยที่ทำให้ราคาน้ำมันดิบปรับสูงขึ้นในช่วงที่ผ่านมา ได้แก่

(1) ปัจจัยพื้นฐาน นับตั้งแต่เศรษฐกิจโลกฟื้นตัวขึ้นในปี 2545 ทำให้ความต้องการน้ำมันดิบของโลกเพิ่มขึ้นตามการขยายตัวของเศรษฐกิจโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งจีน ซึ่งเป็นประเทศนำเข้าน้ำมันสุทธิสูงสุดอันดับ 2 ของโลกรองจากสหรัฐฯ นำเข้าน้ำมันดิบเพิ่มขึ้นจากระยะเดียวกันปีก่อนถึงร้อยละ 40 ในขณะที่อุปทานน้ำมันของโลกค่อนข้างตึงตัว เนื่องจากประเทศผู้ผลิตน้ำมันผลิตเพิ่มขึ้นจนมีระดับใกล้เคียงกับอุปสงค์แล้ว และมีกำลังการผลิตส่วนที่ยังไม่ได้ใช้ (Spare Capacity) เหลืออยู่น้อย

(2) ปัจจัยด้านจิตวิทยา จากความกังวลของตลาดที่เกรงว่าอุปทานไม่เพียงพอจากหลายสาเหตุ อาทิ การที่บริษัท Yukos ซึ่งเป็นผู้ผลิตน้ำมันรายใหญ่ที่สุดของรัสเซียอาจต้องหยุดผลิต เนื่องจากรัฐบาลเรียกเก็บภาษีย้อนหลังมูลค่าสูง ปัญหาการวางระเบิดท่อส่งน้ำมันในอิรัก และปัญหาการก่อการร้ายในตะวันออกกลาง เป็นต้น ปัจจัยด้านจิตวิทยาก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ซ้ำเติมให้ราคาน้ำมันเพิ่มขึ้นมาก

(3) ปัจจัยทางเทคนิค จากการเก็งกำไรของ Hedge Fund ในตลาดน้ำมัน ทั้งนี้ ข้อมูลการซื้อขายน้ำมันดิบ WTI ในตลาด NYMEX ซึ่งเป็นตลาดซื้อขายน้ำมันล่วงหน้าที่ใหญ่ที่สุดของ Commodity Future Trading Commission (CFTC) พบว่า ในช่วง 8 เดือนแรกของปี 2547 นักเก็งกำไรมียอดซื้อสุทธิในตลาดน้ำมันล่วงหน้า (Net Long Position) จำนวนมากถึง 71.5 ล้านบาร์เรล เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันปีก่อนที่มียอดขายล่วงหน้าสุทธิ (Net Short Position) เพียง 2.4 ล้านบาร์เรล

ที่มา: บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)

ประเมินผลกระทบจากแบบจำลองเศรษฐกิจมหภาค

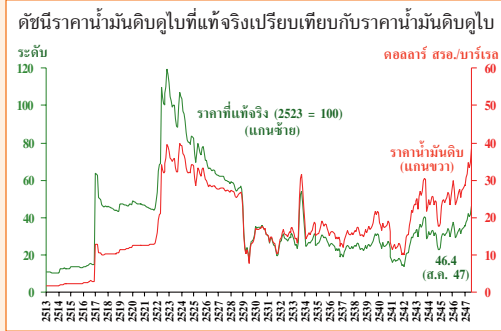
ราคาน้ำมันที่ปรับสูงขึ้นในระยะที่ผ่านมาส่งผลให้อัตราเงินเฟ้อมีแนวโน้มสูงขึ้นในทุกภูมิภาคของโลก แม้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ในครั้งแรกของปี 2547 ยังคงดีอยู่ แต่นักวิเคราะห์ต่างประเมินถึงความเสี่ยงที่เศรษฐกิจโลกจะชะลอตัวลงจากผลกระทบของราคาน้ำมัน และปรับลดการประมาณการการขยายตัวทางเศรษฐกิจในปี 2548 แต่ไม่มากนักเมื่อเทียบกับผลกระทบจากวิกฤตการณ์น้ำมัน 2 ครั้งที่ผ่านมา ทั้งนี้ การประเมินผลกระทบจากราคาน้ำมันดิบที่ปรับสูงขึ้นมากในระดับต่างๆ ต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและอัตราเงินเฟ้อของไทย โดยใช้แบบจำลองเศรษฐกิจมหภาค ภายใต้ข้อสมมติราคาขายปลีกน้ำมันเบนซินลอยตัวตั้งแต่ไตรมาสที่ 4 ของปี 2547 และราคาขายปลีกน้ำมันดีเซลลอยตัวตั้งแต่เดือนเมษายน 2548 สรุปผลได้ดังนี้

- ผลต่ออัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยรวมมีน้อยคือ ลดลงเฉลี่ยในปี 2547 และ 2548 ประมาณร้อยละ 0.3
- ผลต่ออัตราเงินเฟ้อทั่วไป ในปี 2548 จะเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญและอาจสูงถึงร้อยละ 4-5 ในกรณีที่ราคาน้ำมันดิบดูไบเพิ่มขึ้นเป็น 40-50 ดอลลาร์ สรอ. ต่อบาร์เรล และราคาน้ำมันขายปลีกในประเทศลอยตัว
- ผลต่ออัตราเงินเฟ้อพื้นฐาน ราคาน้ำมันที่สูงขึ้นจะส่งผลกดดันให้อัตราเงินเฟ้อพื้นฐานเร่งขึ้นในปี 2548 แต่ยังคงอยู่ในช่วงเป้าหมายของนโยบายการเงินที่ร้อยละ 0-3.5 ต่อปี
- ผลต่อดุลบัญชีเดินสะพัด ยังเกินดุลอยู่ในช่วง 4-6 พันล้านดอลลาร์ สรอ. ในปี 2547 แต่จะเลวลงในปี 2548 แต่ก็ยังเกินดุลประมาณ 1-2 พันล้านดอลลาร์ สรอ. ขึ้นอยู่กับความสามารถในการปรับตัวด้านปริมาณการนำเข้า

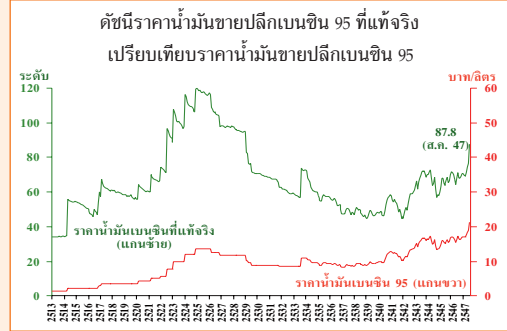
เหตุผลที่ผลกระทบจากราคาน้ำมันต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจไม่รุนแรงเท่าในอดีต

การที่ราคาน้ำมันที่สูงขึ้นส่งผลกระทบต่อขยายตัวของเศรษฐกิจไทยค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับวิกฤตการณ์น้ำมันในช่วงปี 2522-2523 เนื่องจาก

1. ราคาน้ำมันดิบที่แท้จริง^{1/} ในปัจจุบัน เมื่อเทียบกับในช่วงปี 2522-2523 แล้ว ยังต่ำกว่ามาก โดยในปัจจุบันราคาน้ำมันดิบดูไบที่แท้จริงอยู่ที่ระดับ 46.4 หากจะทำให้เท่ากับราคาน้ำมันดิบที่แท้จริงสูงสุดในเดือนพฤศจิกายน 2522 ราคาน้ำมันดิบดูไบจะต้องเพิ่มขึ้นถึงระดับ 99.2

ที่มา: บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) กองทุนการเจรจาระหว่างประเทศ (IMF) และธนาคารแห่งประเทศไทย

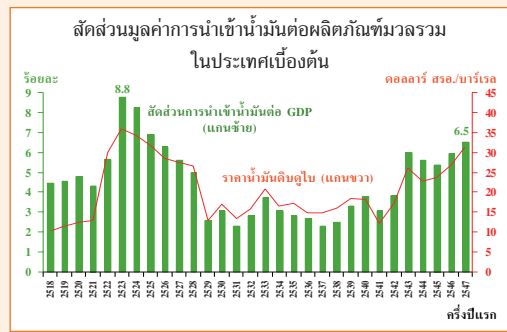
ที่มา: บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) และธนาคารแห่งประเทศไทย

ทำนองเดียวกันราคาขายปลีกน้ำมันเบนซินในปัจจุบัน สูงสุดที่ 22.39 บาทต่อลิตร ต่ำกว่าราคา 29.73 บาทต่อลิตร ซึ่งเป็นราคาที่จะทำให้ราคาที่แท้จริง^{2/} เท่ากับค่าสูงสุดเมื่อเดือนมกราคม 2525 อย่างไรก็ตาม ราคาขายปลีกน้ำมันเบนซินที่แท้จริงต่ำกว่าช่วงวิกฤตการณ์น้ำมันไม่มากเท่ากรณีของน้ำมันดิบ เพราะผลจากอัตราแลกเปลี่ยนซึ่งปัจจุบันอยู่ที่ประมาณ 41 บาทต่อดอลลาร์ สหรัฐ. เทียบกับประมาณ 20-27 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ. ในช่วงทศวรรษ 1980 (2523-2532)

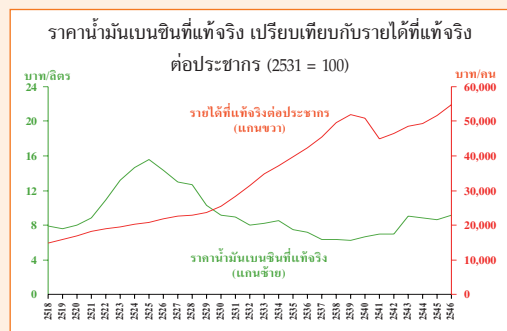
2. สัดส่วนการพึ่งพาน้ำมันของไทยในปัจจุบันลดลง จากในช่วงวิกฤตการณ์น้ำมันมากจากการที่มีแหล่งก๊าซธรรมชาติในประเทศและนำมาใช้ทดแทนน้ำมัน โดยสัดส่วนการใช้น้ำมันต่อการใช้พลังงานทั้งหมดในปี 2546 อยู่ที่ร้อยละ 45.8 เทียบกับสัดส่วนร้อยละ 80.5 ของการใช้พลังงานในปี 2526 สำหรับสัดส่วนมูลค่าการนำเข้าน้ำมันต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) แม้ว่าจะสูงขึ้นตามภาวะเศรษฐกิจที่ฟื้นตัว และตามราคาน้ำมันดิบในตลาดโลก แต่สัดส่วนการนำเข้าน้ำมันดิบในครั้งแรกของปี 2547 ซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 6.5 ของ GDP ยังคงต่ำกว่าร้อยละ 8.8 ในช่วงวิกฤตการณ์น้ำมันครั้งที่ 2 ในช่วงปี 2522-2523

3. ในปัจจุบันระดับรายได้ที่แท้จริงต่อหัวของประชากรไทยสูงกว่าในช่วงปี 2522-2523 มาก และมากพอที่จะทำให้การเพิ่มขึ้นของราคาขายปลีกน้ำมันที่แท้จริงในปัจจุบันไม่ส่งผลให้การบริโภคและการลงทุนของไทยชะลอตัวลงมากเหมือนช่วงวิกฤตการณ์น้ำมันครั้งก่อน จึงทำให้การขยายตัวของเศรษฐกิจไทยไม่ได้รับผลกระทบจากการสูงขึ้นของราคาน้ำมันมากนัก

อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการฯ ประเมินว่ามีปัจจัยเสี่ยงหลายประการที่จะทำให้ราคาน้ำมันในตลาดโลกทรงตัวในระดับสูงต่อการประหยัดการใช้น้ำมันจึงเป็นสิ่งจำเป็น มิฉะนั้นจะมีผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจทั้งด้านเงินเฟ้อและดุลบัญชีเดินสะพัด และสร้างความเปราะบางให้แก่เศรษฐกิจ ดังนั้น การที่รัฐบาลปล่อยให้ราคาน้ำมันเบนซินเป็นไปตามกลไกตลาด รวมทั้งคาดว่าจะปรับขึ้นราคาน้ำมันดีเซลในต้นปีหน้า นับเป็นวิถีทางที่ดีที่สุดในทางหนึ่งในการลดระดับการประหยัดการใช้น้ำมัน

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และธนาคารแห่งประเทศไทย

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) และธนาคารแห่งประเทศไทย

^{1/} ราคาน้ำมันดิบดูไบปรับด้วย CPI ของสหรัฐฯ และปรับฐานให้ปี 1980 = 100

^{2/} ราคาขายปลีกน้ำมันเบนซิน 95 ปรับด้วย CPI ของไทย ปรับฐานปี 1980 = 100